

## Likovi naših pomoraca

Admiral MATO ZMAJEVIĆ rođen je zadnjih decenija XVII stoljeća u Perastu. Čuven je što je za vrlo kratko vrijeme uspio organizirati rusku ratnu flotu na Baltiku. Kao admiral ruske flote u tri navrata uspio je pobijediti slavne Šveđane. U to vrijeme ruski dvor je po svaku cijenu htio oživjeti trgovačku i ratnu mornaricu. Pošto se u to vrijeme proćuo kao vrstan pomorac, kapetana Zmajevića Rusi su privukli za sebe. Međutim, htjeli su se uvjeriti u njegove sposobnosti pa su ga pozvali na ispit. Zanimljiva je činjenica da je ispit položio pred ruskim carem Petrom Velikom koji ga je ispitivao iz pomorskih predmeta i vojničke vještine. Odgovori su bili tako dobri da ga je car odmah primio u carsku ratnu mornaricu u činu kapetana. Poslije je unapređen u čin admirala i kao komandant ruske baltičke flote tri puta je potukao Šveđane. Zasluga je Zmajevića da se ruska vlast na Baltiku učvrstila čime su Rusi u tom dijelu svijeta stekli preimućstvo nad ostalim zemljama. Jugoslavenska oceanska plovidba u Kotoru dala je jednom svom brodu ime »Admiral Mato Zmajević«.

Kapetan MARKO MARTINOVIĆ rođen je također u Perastu 15. jula 1663. godine i poznat je kao vrlo dobar pomorac. Na traženje cara Petra Velikog tko bi mogao izučavati Ruse u pomorstvu, Venecija je bez predomišljanja odgovorila da bi najbolji bio naš Bokelj Marko Martinović. Mletački je Senat 1698. godine povjerio sedamnaest biranih ruskih knezova i boljara Martinoviću radi izučavanja pomorskih vještina. Ove mladiće Martinović je teoretski poučavao u Perastu. Perast je, dakle, imao najstariju našu pomorsku školu. U pomorskom muzeju u Perastu i danas se čuva velika slika na platnu nepoznatog umjetnika, a predstavlja kap. Martinovića kako predaje ruskim mladićima pomorske nauke. Ova slika ima veliku kulturnu vrijednost. Ona predstavlja značajni ruski povijesni spomenik u Jugoslaviji. I danas na kući u Perastu gdje je Martinović poučavao Ruse nalazi se spomen plaketa. Jugoslavenska oceanska plovidba u Kotoru dala je jednom svom brodu ime »Kapetan Marko Martinović«.

Kapetan LUKA DABČEVIĆ rođen je u Dobroti 5. jula 1839. godine i nazvan je morski vuk ili heroj na moru. On je ljeti 1887. godine parobrodom duge plovidbe »Rossia«, vlasništvo brodovlasnika »Obščestva parobrodarstva i trgovlji iz Odese«, prenio iz Odese u Bar teret oružja što ga je Rusija poklonila hrabrim Crnogorcima u borbi za oslobođenje od turskog jarma. Kap. Dabčević prenio je ovo oružje kroz teritorijalna mora turskog imperija: Crno, Mramorno i Egejsko more i kroz kanale Bospor i Dardanele. Interesantno je spomenuti da je Bospor i Dardanele preplavio noću bez svjetla pa čak i bez crvenog i zelenog svjetla. Aktivnost špijunaže bila je velika, pa je to bio veoma smion pothvat. Iskravanje oružja značilo je veliki dan za Crnogorce, o čemu svjedoči i doček p/b »Rossia« u Baru. Na dočeku bila je prisutna crnogorska vlada, ministar vojske, viši oficiri i perjanici i predstavnici ostalih javnih vlasti. Dočeku je prisustvovala i kapetanova žena Anđelika Dabčević. Kapetan Dabčević odlikovan je brončanom medaljom, zatim ruskim zlatnim ordenom Sv. Stanislava. Posebno priznanje dano mu je time što je bio imenovan počasnim građaninom metropole Petrograda 21. jula 1887, kako glasi diploma (gramata) izdana u Petrogradu 18. augusta 1887. pod br. 6918. Deset godina kasnije bila je ta velika čast počasnog građanina Petrograda proširena na cijelu njegovu obitelj diplomom od 26. januara 1897. pod br. 3721. Ova čast ujedno je bila zabilježena i u Ministarstvu inozemnih poslova u Petrogradu pod br. 183. Sve nabrojene isprave i povelje i danas se čuvaju u njegovoj kući u Dobroti.

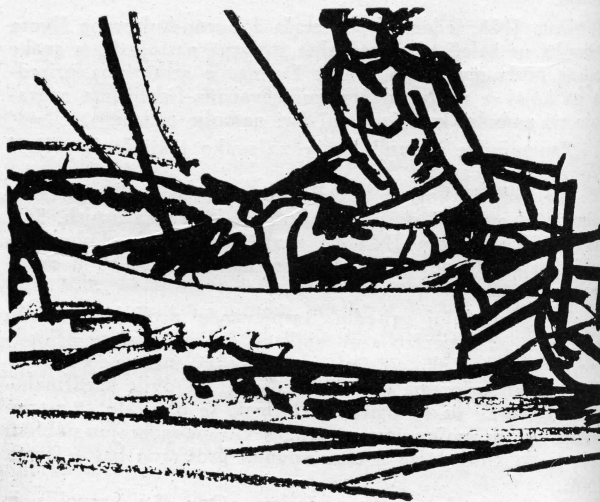
Kapetan IVO VISIN iz Prčanja znamenit je što je prvi oplovio svijet svojim malenim brikom »Splendido« od 311 tona nosivosti, sa 11 članova posade i dva topa. Krenuo je

na put iz Antwerpena 19. januara 1852. godine i prvi je naš pomorac koji je oplovio pogibeljni rt Horn. Borio se s morem i sa posadom koja se često bunila zbog duga i opasna puta i oskudice hrane i vode. Putovanje mu je trajalo skoro 8 godina. Sretno je stigao u Trst 30. augusta 1859. godine. Za ovaj odvažan čin austrijski car i kralj Franjo Josip I odlikovao ga je počasnom bijelom svilenom zastavom na kojoj je u sredini izvezen carski grb pod kojim je s jedne strane napis VIRIBUS UNITIS, a s druge MERITO NAVALI. Ova se zastava čuva u riznici župske crkve na Prčanju. Općina grada Trsta izabrala je kap. Visina počasnim građaninom svoga grada.

Kapetan FILIP RADIMIR iz Dobrote proslavio se za vrijeme Krimskog rata između Turske i Rusije (1853—56). Naime, bio je opsjednut grad Sevastopolj, glavno rusko utvrđenje na Krimu od engleske, francuske i turske eskadre. U toj situaciji proslavio se kap. Radimir koji je svojim brodom »Ljubimir« probio neprijateljsku blokadu i nosio hranu u opsjednuti Sevastopolj. Za ovo herojsko djelo bio je odlikovan diplomom koja nosi datum 13. oktobra 1854. godine i danas se čuva u riznici župske crkve sv. Eustahija u Dobroti.

Kapetan IVO MIRKOVIĆ iz Herceg-Novog, jula 1800. godine, na putu iz Tunisa za Livorno, svojim brodom »Sken-derbeg«, na kojemu je bilo 12 članova posade, dvoje djece i naoružan sa 6 malih topova, bio je napadnut u blizini otoka Sardinije od velikog francuskog gusarskog broda, na kojemu je bilo preko 100 članova posade, a naoružan sa 18 velikih topova. Kap. Mirković se junački borio i konačno je svladao mnogo jačeg neprijatelja i izvojevao sjajnu pobjedu, najveću pod austrijskom zastavom. Za ovu značajnu pobjedu austrijski car Franjo I odlikovao ga je zlatnom medaljom na zlatnom lancu. Mornari kao i članovi obitelji poginulih pomoraca nagrađeni su srebrenim medaljama.

Kapetan MATO MRŠA iz Perasta rođen je zadnjih godina XVIII stoljeća. Pomorsku školu izučio je u Engleskoj. Kad je 1821. godine buknuo u Grčkoj ustanak za oslobođenje, odmah je svojim brodom pritekao u pomoć Grecima i punih 7 godina pomagao je Grke protiv Turaka tako da je za svoje junaštvo proglašen »filhelenom«. Kada je 1830. godine Francuska zaratila protiv Alžira, našem Bokelju kap. Mrši je povjerenje zapovjedništvo nad 25 brodova raznih narodnosti. Bio je izvrstan poznavalac nautičkih vještina tako da je Pomorska vlada u Trstu primala mnoge njegove mudre prijedloge. Kada se 1858. otvorila privatna pomorska škola u Srbini kod Herceg-Novog, kap. Mrša je postavljen za profesora i upravitelja škole. Od austrijskog cara Ferdinanda I dobio je na dar skupocjeni zlatni prsten ukrašen dragim kamenjem.



Dragan Jović — Jedrenje